

Autorske slikovnice braće Fan

Kuhar, Karla

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:122975>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Karla Kuhar
Autorske slikovnice braće Fan
ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Autorske slikovnice braće Fan
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Dječja književnost s medijskom kulturom

Mentor: izv. prof. dr. sc. Maja Verdonik

Student: Karla Kuhar

Matični broj: 0299014703

U Rijeci,
rujan, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Potpis studentice:

SAŽETAK

Braća Fan istaknuti su ilustratori i autori slikovnica. Eric i Terry Fan su ilustratori iz Kanade koji se od početka svoje karijere ističu svojim posebnim stilom ilustriranja. Koriste kombinacije tradicionalnih tehnika crtanja i digitalnih medija te njihove ilustracije često prikazuju fantastične pejzaže i misteriozne likove. Svjetsku slavu stekli su svojom slikovnicom *Noćni vrtlar*, a njihov umjetnički stil i talent za pričanje priča kroz ilustraciju čine ih posebnima u svijetu slikovnice i privlače čitatelje svih uzrasta. U ovom radu provedena je analiza teksta, ilustracije te odnosa teksta i ilustracije u autorskim slikovnicama braće Fan: *Noćni vrtlar* (2016), *Ocean do neba* (2018), *Projekt Barnabus* (2022) i *Palo s neba* (2021). Analizom tih slikovnica pokušat će se odrediti važnost primjene slikovnica u dječjem vrtiću, njihovu pedagošku funkciju te zašto su slikovnice braće Fan drugačije i specifične naspram drugih. Analizom se zaključilo da autorske slikovnice braće Fan sadrže prekrasne detaljne ilustracije koje prate i obogaćuju maštovite priče te sadrže likove koji prolaze kroz razne izazove te time stvaraju emocionalnu dubinu te vežu uz to veoma bitne poruke i lekcije.

Ključne riječi: dječja književnost, braća Fan, autorske slikovnice, ilustracija, *Noćni vrtlar*

SUMMARY

The Fan brothers are prominent illustrators and authors of picture books. Eric and Terry Fan are illustrators from Canada who have distinguished themselves with their special style of illustration since the beginning of their careers. They use a combination of traditional drawing techniques and digital media, and their illustrations often depict fantastical landscapes and mysterious characters. They gained worldwide fame with their picture book *The Night Gardener*, and their artistic style and talent for telling stories through illustration make them special in the picture book world and attract readers of all ages. In this paper, an analysis of text, illustration and the relationship between text and illustration in the author's picture books of the Fan brothers: *The Night Gardener* (2016), *Ocean meets sky* (2018), *The Barnabus project* (2022) and *It fell from the sky* (2021) was carried out. The analysis of these picture books will try to determine the importance of using picture books in kindergarten, their pedagogical function and why the Fan brothers' picture books are different and specific compared to others. The analysis concluded that the author's picture books of the Fan brothers contain beautifully detailed illustrations that accompany and enrich the imaginative stories and contain characters that go through various challenges and thus create emotional depth and attach very important messages and lessons to it.

Key words: Children's Literature, Fan brothers, picture books, illustration, *The Night gardener*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SLIKOVNICA	2
2.1. Svrha i funkcija slikovnice.....	3
2.2. Povijest slikovnice	4
2.3. Povijest ilustracije.....	6
2.4. Odnos slike i teksta	7
2.6. Metodologija analize slikovnica	8
3. ILUSTRACIJE U SLIKOVNICI.....	10
4. BRAĆA FAN	12
4.1. Ilustracije braće Fan.....	13
4.2. <i>Noćni vrtlar</i>	15
4.3. <i>Ocean do neba</i>	16
4.4. <i>Projekt Barnabus</i>	20
4.5. <i>Palo s neba</i>	24
5. PEDAGOŠKA FUNKCIJA SLIKOVNICA BRAĆE FAN.....	27
6. PRIMJENA SLIKOVNICE U DJEČJEM VRTIĆU	29
7. ZAKLJUČAK.....	31
8. LITERATURA	32
9. PRILOZI.....	35

1. UVOD

Slikovnice su neizostavan dio dječje književnosti, pružajući djeci radosno iskustvo čitanja i razvijajući njihovu maštu, jezik i emocionalnu inteligenciju. U posljednjem desetljeću, radovi braće Fan postali su neosporni vrhunac u svijetu slikovnica. Njihove prekrasne ilustracije i maštovite priče osvojile su srca djece i odraslih diljem svijeta. U ovom završnom radu analizirat će slikovnice braće Fan s ciljem razumijevanja njihovog stvaralaštva, njihovog utjecaja na suvremenu dječju književnost te razloga zašto su njihove slikovnice postale toliko popularne. Kroz pregled njihovih najpoznatijih djela, kao što su *Noćni vrtlar* (2016), *Ocean do neba* (2018), *Palo s neba* (2021) i *Projekt Barnabus* (2022) istražiti će se njihova jedinstvena estetika, kreativni procesi i poruke koje prenose kroz svoje priče. Prvi dio rada bavit će se povijesnim kontekstom slikovnica te razvojem slikovnica i njihovom svrhom i funkcijom. Razmotrit će se kako su slikovnice postale važan dio dječje literature, s posebnim naglaskom na njihovu ulogu u poticanju mašte, jezičnog razvoja i emocionalne inteligencije kod djece. Zatim će se fokus biti usmjeren na braću Fan kao iznimne autore slikovnica. Istražiti će se njihova kreativnost, stil ilustracija i narativne tehnike koje čine njihova djela jedinstvenima te će se primijeniti metodologija analize samih slikovnica u svrhu odgovora na pitanja kako i zašto su slikovnice braće Fan specifične. Analizirat će se njihove priče kako bismo razumjeli različite teme i poruke koje prenose te kako su uspjeli stvoriti slikovnice koje su istovremeno edukativne i zabavne. Raspraviti će se njihova globalna popularnost i prijevod na različite jezike, te kako su njihove slikovnice postale nezaobilazan dio dječjih biblioteka diljem svijeta. Njihov doprinos u obogaćivanju dječje mašte, poticanju jezičnog razvoja i razvijanju estetske osjetljivosti kod mladih čitatelja. Ovaj završni rad ima za cilj pružiti cjelovit pregled slikovnica braće Fan, njihovog stvaralaštva i utjecaja na suvremenu dječju književnost.

2. SLIKOVNICA

Slikovnice kao dio dječje književnosti su jedan od prvih susreta djece s književnosti, te sukladno tome uvelike utječu na dječji razvoj pismenosti. Svaki dio slikovnice i ilustracija i sami tekst je izrazito važan prilikom čitanja jer se međusobno nadopunjuje. Prema Čačko slika i tekst su tijekom cijele slikovnice neizostavno isprepleteni te se i time slikovnica razlikuje od ilustrirane knjige u kojoj postoji mogućnost slobodnog likovnog oblikovanja knjige. U slikovnici slike i riječi se nadopunjuju i zajedno čine cjelinu te je naglasak stavljen na samu sliku jer se njome izražava najbitniji dio misli te tekst to nadopunjava. (Čačko, 2000)

Slikovnice su oduvijek bile prisutne u djetinjstvu i povezane su s maštovitim svjetovima koje djeca sanjaju i dijele s vršnjacima. Pomažu bolje razumjeti dječji svijet, jer kombiniraju slike i tekst prilagođene djeci, ali i odrasli mogu uživati u njihovim čarima. Kroz šarene ilustracije i priče, djeca na zanimljiv način uče o svijetu oko sebe i važnim društvenim vrijednostima za život. Iako su mnoge slikovnice namijenjene djeci u dobi od 4 do 6 godina, slikovnice nisu ograničene dobi, već se prilagođavaju svima koji ih žele čitati i uživati u pričama. Suvremene slikovnice karakterizira kombinacija vizualnih i verbalnih elemenata, trodimenzionalnost, interaktivnost, relativno mali broj stranica i specifično čitateljstvo. Djeca često vole čitati istu slikovnicu iznova, jer ilustracije unutar nje pružaju puno zanimljivih detalja koji ih iznenađuju svaki put. Svaki novi prolazak kroz priču otkriva nove aspekte i potiče djecu da razmišljaju na drugačiji način. Širok raspon tema koje slikovnice obrađuju potiče dječju maštu i potiče ih da razmišljaju o različitim temama. Dobro je poznato da djeca uče kroz istraživanje, manipulaciju i upotrebu osjetila. Slikovnice pružaju djeci ne samo vizualna iskustva, već i taktilna, mirisna i slušna iskustva, ovisno o materijalima od kojih su izrađene. Djeca također moraju aktivno sudjelovati u čitanju slikovnice, okretanjem stranica, što razvija njihovu koncentraciju i produžuje pažnju. Slikovnice također potiču razvoj dječje memorije kroz sekvencu povezanih stranica. Kada djeca i drugi čitatelji stvaraju nova značenja tijekom čitanja slikovnice, proces postaje interaktivan i razlikuje slikovnicu od drugih žanrova književnosti. Unatoč napretku tehnologije i digitalnog tiska, slikovnice su i dalje iznimno važne u dječjoj književnosti. Kvalitetno ilustrirane slikovnice doživljavaju

dramatičan porast, jer se sve više naglašava važnost vizualne komponente u dječjim knjigama. (Javor, 2000)

2.1. Svrha i funkcija slikovnice

Slikovnice su stvorene s određenim ciljem. Taj cilj je poticanje djetetovog razvoja i pružanje zabave. Slično kao i druge knjige namijenjene djeci, slikovnica sama po sebi ima više funkcija koje se poklapaju s razvojnim potrebama u ranoj i predškolskoj dobi. Prema Čačko (Čačko, 2000) slikovnica prvo ima informacijsko-odgojnu funkciju. Čitajući i listajući kroz slikovnicu dijete dobiva odgovore na mnoga vlastita pitanja te može riješiti probleme s kojima se dijete susreće. Knjige i slikovnice pružaju djeci izbor znanja iz kojeg crpe informacije nesvjesno te dijete uviđa da je knjiga neiscrpni izvor znanja koji je uvijek prisutan. Pomoću slikovnice dijete postupno stječe znanja i uči razviti vlastito mišljenje te analizu, sintezu, usporedbu, uopćavanje, te ponekad i apstrakciju. Odrasli imaju mogućnost poticati djetetov interes za slikovnicama, pomažući mu da uspostavi veze i odnose s drugim bićima i stvarima te uoči promjene u okolini. Kombinacija zanimljivog teksta, slika i teme u slikovnicama potiče dječju maštu, razumijevanje teksta i znatiželju te obogaćuje dječji rječnik koji će koristiti u raspravama sa vršnjacima i odraslima (Martinović i Stričević, 2011). Kroz čitanje i reagiranje na slikovnice, kao što je crtanje i pisanje, djeca vježbaju vještine govora i pisanja. Ilustracija ima važnu ulogu u tome da djetetu objasni svijet na sveobuhvatan način, čak i prije nego što mogu čitati. Na taj način slikovnice pružaju djeci priliku da se naviknu na nove riječi i izgrade svoj vokabular putem verbalnih i vizualnih znakova koje pruža knjiga. Estetska funkcija slikovnica također igra veliku ulogu u odabiru. Djeca će prije odabrati slikovnicu koja je likovno privlačna. Razni oblici i šarenilo boja privlače njihov interes, potiču osjećaj ljepote i druge emocije te potiču razvoj njihovih estetskih preferencija (Čačko, 2000). Spoznajna funkcija slikovnice izrazito je važna jer pomoću slikovnice djeca stječu sposobnosti da provjeravaju svoje spoznaje i znanja o stvarima, odnosima pa čak i pojavama te dobivaju mogućnost provjere i sigurnosti da su njihove spoznaje i iskustva ispravna te da su dječji stavovi adekvatni. Jednako važna, a često nedovoljno uvažavana

funkcija slikovnice je zabavna funkcija. Većina slikovnica je oblikovana kako bi pružila užitek čitanja i potaknula dječju maštu. Slikovnice koje su interaktivne i omogućuju igru i zabavu djeteta potiču njegovo zanimanje za čitanje i razvijaju ga kao aktivnog čitatelja koji dijeli priče i iskustva s drugima. Posljednja, ali ne i manje važna je iskustvena funkcija slikovnice. Slikovnice proširuju opće znanje djece i pomažu im bolje razumjeti sebe te se integrirati u društvo. One mogu pomoći u socijalizaciji djeteta, oblikovanju njegovog društvenog identiteta te modeliranju ravnopravnog i kompetentnog člana zajednice. Kroz slikovnice, djeci se mogu pružiti iskustva i znanja iz svakodnevnog života, a odrasli mogu dijeliti svoja iskustva čitajući djeci, što najmlađima omogućuje stvaranje vlastitog doživljaja i iskustva. (Čačko, 2000)

2.2. Povijest slikovnice

U ranoj povijesti slikovnica, ilustracije su se nalazile u rukopisima i kodeksima, koji su ručno oslikavani. Ove iluminirane rukopise često su izrađivali kaligrafi i umjetnici koji su se specijalizirali za stvaranje složenih ilustracija. Slikovne knjige s ručno oslikanim ilustracijama bile su luksuzni predmeti koji su uglavnom bili namijenjeni pripadnicima visokog staleža. Tijekom 19. stoljeća, tehnologija tiska napredovala je zahvaljujući litografiji, koja je omogućila masovnu reprodukciju ilustracija i slikovnica. Ovaj napredak omogućio je širu dostupnost slikovnica. *Janko Rasčupanko*, odnosno *Struwwelpeter*, Heinricha Hoffmanna, smatra se najpoznatijom slikovnicom 19. stoljeća i prvim primjerom slikovnice modernog dizajna. Kasnije će *Struwwelpeter* zajedno sa slikovnicom *Max i Moritz* Wilhelma Buscha postati klasikom dječje književnosti. (Verdonik, 2016)

Slikovnice su se počele sve više namjenjivati djeci kao sredstvo zabave i pouke. U to vrijeme, slikovnice su često imale moralnu pouku ili edukativnu svrhu. U sredini 20. stoljeća, slikovnice su doživjele procvat i postale su jedan od najpopularnijih oblika dječje literature. Ovo razdoblje donijelo je neke od najpoznatijih slikovnica u povijesti. Primjerice, Dr. Seuss je postao poznat po svojim kreativnim i šarenim slikovnicama kao što je *The Cat in the Hat*. Također, Maurice Sendak je stvorio nezaboravnu slikovnicu *Where the Wild Things Are*. U

to vrijeme, slikovnice su počele eksperimentirati s različitim stilovima ilustracija i kombinirati tekst i slike na inovativne načine. Slikovnice kakve poznajemo danas dolaze u raznim stilovima, žanrovima i formatima. Uz klasične priče, postoje i slikovnice koje se bave temama poput znanosti, povijesti, raznolikosti i ekologije.

Jan Amos Komenský se smatra začetnikom slikovnica s objavljivanjem svoje knjige *Orbis sensualium pictus* 1658. godine. Međutim, neki smatraju da je pravi otac slikovnice J. Bertuch *Slikovnicama za djecu* u 12 tomova koje su objavljene 1792. godine. Englezi, pak, prvu ilustriranu knjigu smatraju prijevodom *Orbis sensualium pictus* iz 1657. godine. (Batinić i Majhut, 2000)

Nakon ovih klasika, Lothar Meggendorfer je stvorio prve trodimenzionalne i pop-up knjige, dok je njegov suvremenik Edward Lear objavio *Book of Nonsense*. U drugoj polovici 19. stoljeća, slikovnice s ilustracijama koje dominiraju nad tekстом postale su sve popularnije. U 20. stoljeću, stvarane su zbirke slikovnica koje su karakterizirale zajednički likovi, ali u različitim situacijama. (Batinić i Majhut, 2000)

Slika1: Naslovna stranica Orbis Sensualium Pictus¹

¹ Orbis Sensualium Pictus. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Orbis-pictus-001.jpg>

Slika 2: Naslovna stranica Struwwelpeter²

Slika 3: Naslovna stranica Max i Mortiz³

2.3. Povijest ilustracije

Slike i ilustracije su prisutne u različitim oblicima od samih početaka čovječanstva. Svakom narodu su bile važne za prenošenje povijesti i pričanje priča. Primjeri toga su vidljivi na zidovima špilja i malim dekorativnim predmetima iz paleolitskog doba. Ljudi su koristili dostupne materijale tog vremena kako bi vizualno prikazali svoju povijest. Kako se tehnologija razvijala, tako se razvijala i sposobnost društva da izrazi svoje priče. Egipćani su među prvima koristili slikovno pismo, odnosno hijeroglif, na papirusima i klesanjem u kamenu. U srednjem vijeku su se često koristila ilustrirana početna slova u knjigama, dok su kasnije razvijene minijature koje su krasile stranice knjiga. Gutenbergov izum tiskarskog stroja u 15. stoljeću doveo je do zamjene ručno izrađenih ilustracija bakropisom i drvorezom u ukrašavanju knjiga. (Miller, 1992). U 19. stoljeću se povećalo zanimanje za ilustraciju,

² Naslovna stranica Struwwelpeter. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://www.amazon.de/Struwwelpeter-Lustige-Geschichten-Drollige-Bilder/dp/3958016197>

³Naslovna stranica Max i Mortiz. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://www.amazon.com/Max-Moritz-Mini-Ausgabe-Wilhelm-Busch/dp/3480233252?tag=germangirlina-20>

posebno za plakate koji su korišteni u promoviranju Prvog svjetskog rata. Dolaskom fotoaparata u 20. stoljeću, ilustracija je doživjela pad u popularnosti. Međutim, s napretkom tehnologije i digitalnog dizajna, razvila se digitalna ilustracija koja se odlikuje raznolikošću tehnika i upotrebnih programa. Ti digitalni alati sve više zamjenjuju tradicionalno ručno izrađenu ilustraciju. (Wigan, 2006)

2.4. Odnos slike i teksta

Ponekad se događa da ilustracije prekriju tekst ili ga učine tako malenim da opterećuju priču i nameću vlastitu viziju priče čitatelju. Čitatelj često ima svoju vlastitu predodžbu o tome kako određeni lik izgleda, pa ih vizija ilustratora može ometati u procesu uživanja u slikovnici. Međutim, važno je primijetiti da ilustracija nije podređena tekstu, već ga upotpunjuje i daje mu nova značenja, kako je istaknula autorica Zalar (2008). Slike vode čitatelja u paralelni svijet koji može produbiti tekst. Dok djeca čitaju slikovnice, gledaju slike i upijaju priču kroz boje i oblike koji su nacrtani. Ilustracije nikada ne ometaju priču ili je zaobilaze, već pomažu da se priča ispriča na način koji je zanimljiv djeci. Helmlly Parker (2010) tvrdi da slika i tekst sudjeluju u međusobnom odnosu dijeljenja, gdje jedan element ima veći utjecaj na drugi u bilo kojem trenutku, često unutar iste slikovnice. Stoga nije moguće promijeniti jedan element bez da utječemo na drugi. Ova dinamičnost između slike i teksta čini slikovnice posebnima, jer omogućuje djeci da uživaju u višeslojnim značenjima i interpretacijama priče te da svako dijete zasebno ima svoju interpretaciju priče.

2.5. Karakteristike pripovjedne slikovnice

Pripovjedne slikovnice su knjige koje pripovijedaju priču kroz kombinaciju teksta i ilustracija. One su posebno namijenjene djeci i često se koriste kao alat za razvoj jezičnih vještina, poticanje mašte i razumijevanje narativa. Same po sebi pripovjedne slikovnice imaju

par ključnih karakteristika. Prva karakteristika je da pripovjedne slikovnice imaju jasno definiranu radnju i priču koja se razvija kroz tekst. One mogu obuhvaćati različite žanrove kao što su avantura, fantazija, prijateljstvo, obitelj i mnoge druge. Pripovjedne slikovnice koriste pisani tekst kako bi prenijele priču. Tekst može uključivati dijaloge između likova, opise događaja, opise okoline i druge elemente koji prate priču. Dužina teksta varira ovisno o ciljnoj dobi čitatelja.

Ilustracije su ključan dio pripovjednih slikovnica. One vizualno prikazuju likove, događaje, okruženje i atmosferu priče. Ilustracije pomažu čitateljima da bolje razumiju priču, stvaraju emocionalnu povezanost s likovima i okruženjem te potiču maštu i kreativnost. Pripovjedne slikovnice obično imaju strukturu koja se sastoji od početka, sredine i kraja. One uvode likove, postavljaju temu priče, razvijaju radnju i završavaju s nekim zaključkom ili porukom. Pripovjedne slikovnice su namijenjene djeci, obično u dobi od 3 do 8 godina. One pružaju priliku za interakciju s knjigom, razvijanje vještina slušanja i čitanja, poticanje mašte i emocionalnog razumijevanja. One su snažan alat za učenje i zabavu djece te promiču ljubav prema čitanju, razumijevanje priča, razvoj jezičnih vještina i potiču maštu i kreativnost. Kroz čitanje pripovjednih slikovnica, djeca stječu vještine komunikacije, razvijaju bogat rječnik, upoznaju različite svjetove i razumiju moralne poruke koje se prenose kroz priče. (Anić, 2017)

2.6. Metodologija analize slikovnica

Kriteriji analize slikovnica koji navode Batinić i Majhut u knjizi *Od slikovnjaka do vragobe* (2001) obuhvaćaju tri ključna aspekta: odnos ilustracije i teksta, likovni aspekt slikovnice te tekstualni dio slikovnice. Slikovnice su poznate po tome da prevladava slika u odnosu na tekst. No, iako likovni izraz pruža sve informacije odjednom, ilustracija treba biti u usklađenom odnosu s tekstom. Bitno je da ilustracija ne proturječi informacijama iz teksta. Slika i tekst trebaju se međusobno dopunjavati i izmjenjivati kako bi stvorili sinergiju. Slikovnice su prva knjiga s kojom se djeca susreću i vizualna percepcija ima ključnu ulogu u privlačenju dječje pažnje. Ilustracija je moćno sredstvo za privlačenje mladih čitatelja

literarnom djelu. Važno je da likovni tekst bude jasan, zanimljiv i da vodi računa o boji i dinamici crteža. Intenzivne boje mogu imati snažan utjecaj na djecu te određuju emocionalni i intelektualni dojam koji ilustracija ostavlja. Tekst je jednako važan dio slikovnice kao i ilustracija. Osim vizualnog zadovoljstva, tekst pruža auditivno zadovoljstvo djetetu i potvrđuje emocije koje ilustracija želi prenijeti. Tekst slikovnice trebao bi biti kratki, jasan, slikovit i, po mogućnosti, sadržavati rimu kako bi ga djeca lakše pamtila. Autorica Kos-Paliska (1997) ističe da dobra ilustracija unosi nove umjetnički izražene spoznaje u svijet emocionalnosti djeteta, dok loša ilustracija ne poštuje psihološke zakonitosti i propuste emotivnost.

3. ILUSTRACIJE U SLIKOVNICI

Ilustracija, kao temeljni oblik vizualne komunikacije, ima izuzetno važnu ulogu u slikovnicama. Ona pruža dodatne slojeve značenja i pomaže u pobližem razumijevanju teme koja se obrađuje u tekstu. Ilustracija se može opisati kao vizualno sredstvo koje može prenijeti posebne informacije samostalno, bez potrebe za pratećim tekstom. Ona koristi različite umjetničke tehnike kako bi poboljšala vizualni dojam slikovnice, razbila monotoniju ili pojednostavila tekst. Ilustracija može biti izvedena kao crtež, slika, fotografija ili kombinacija tih medija, pružajući raznolikost i bogatstvo vizualnih elemenata. Temeljno, ilustracije se mogu podijeliti na tradicionalne i digitalne, pri čemu svaka podskupina ima svoje karakteristike i prednosti. Ilustratori donose vlastiti stil i tehničke vještine u proces ilustriranja, što rezultira prepoznatljivim autorskim pečatom u svakoj ilustraciji. Važno je napomenuti da je dijete veoma osjetljivo na sliku još prije nego što razvije govor. U ranom razvoju, slika može biti snažan alat komunikacije, koji dijete koristi kako bi ispričalo priču na svoj način. Dobra ilustracija u slikovnici može imati dubok utjecaj na djetetovu maštu, potičući kreativnost, uzbuđenje i razvoj percepcije. Kroz vizualne elemente, ilustracija stimulira djetetovu maštu i otvara vrata neograničenim mogućnostima tumačenja i istraživanja (Balić Šimrak, 2012). Antonija Balić Šimrak (2012) ističe tri ključna elementa koja čine kvalitetnu slikovnicu: stilsku pročišćenost, harmoniju i ritam boja te jedinstvenu kompoziciju koja vodi dijete kroz priču i omogućuje mu vizualno istraživanje detalja i skrivenih poruka. Svaki od ovih elemenata pridonosi ukupnom doživljaju slikovnice i utječe na djetetovu emocionalnu i intelektualnu reakciju. Ravnoteža između ovih čimbenika određuje kvalitetu ilustracija i njihovu sposobnost da očaraju i nadmaše očekivanja čitatelja. U današnje vrijeme, tehnologija je također imala značajan utjecaj na ilustraciju. Digitalni alati omogućuju ilustratorima da stvaraju slikovite scene i likove na računalo ili drugim uređajima. Ovo otvara nove mogućnosti i fleksibilnost u izražavanju, ali istovremeno postavlja i izazove. Dok tehnologija pruža nove alate i mogućnosti, također postoji rizik da djeca postanu previše izložena šablonskim oblicima i standardiziranim sadržajima koji ne potiču njihovu maštu i kreativnost. Stoga je dužnost ilustratora i autora slikovnica da pažljivo

odabiru i stvaraju visokokvalitetne slike koje će potaknuti djetetovu maštu, intelektualni rast i emocionalno povezivanje. Ukratko, ilustracija je ključni element slikovnica koji pruža vizualnu podršku tekstu i potiče dječju maštu. Kvalitetna ilustracija ima moć da dotakne djecu na dubokoj razini, potičući njihovu kreativnost, intelektualni razvoj i emocionalno povezivanje s pričom. Kroz kombinaciju umjetničkih tehnika i tehnologije, ilustratori imaju jedinstvenu priliku da stvaraju prepoznatljive slike koje će ostaviti trajni utisak na mlade čitatelje.

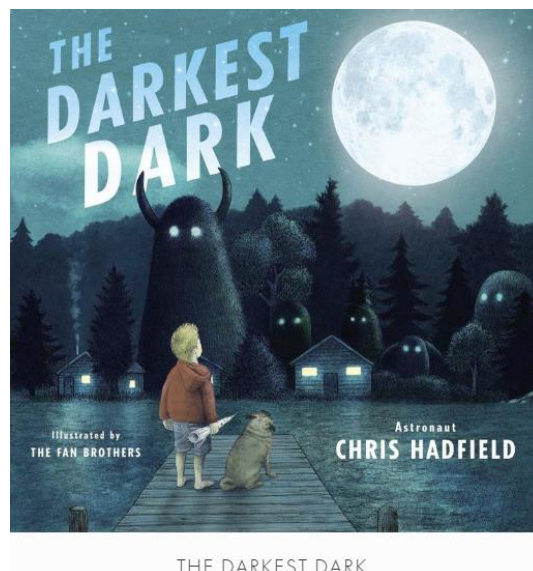
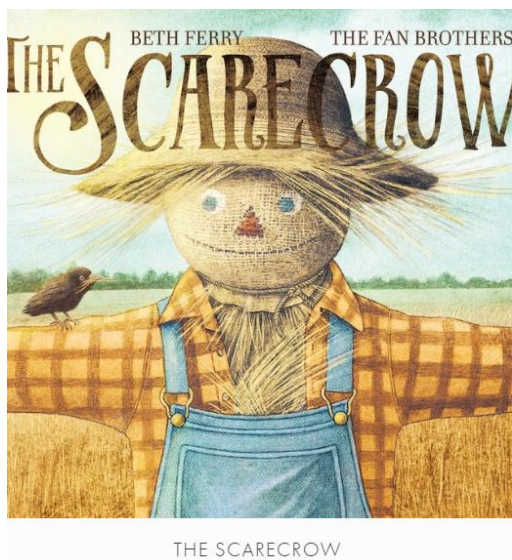
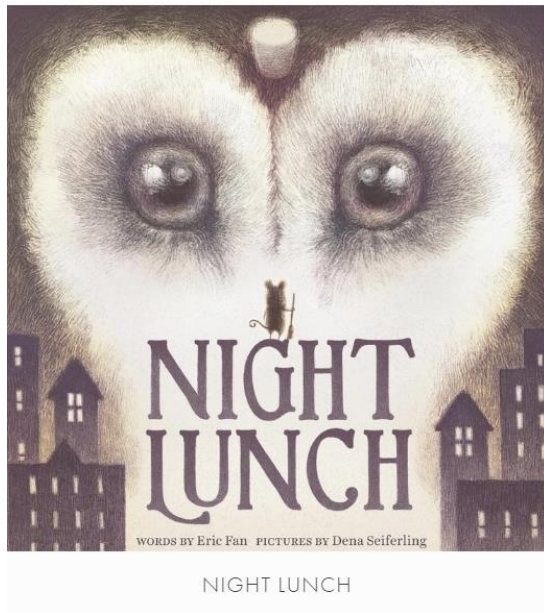
4. BRAĆA FAN

Braća Eric i Terry Fan istaknuti su ilustratori slikovnica. Odrasli su u Torontu, u Kanadi. Imaju kinesko-kanadsko podrijetlo. Obojica su diplomirali na Sheridan Collegeu, gdje su studirali animaciju. Prilikom ilustriranja koriste kombinaciju tradicionalnih tehnika crtanja i digitalnih medija kako bi stvorili jedinstvene vizualne svjetove. Njihove slike često prikazuju fantastične pejzaže, misteriozne likove i čarobne trenutke. Eric i Terry Fan često surađuju s različitim piscima slikovnica, kao što su Jonathan Auxier, Chris Hadfield, Dashka Slater i drugi. Njihove ilustracije doprinose dubini i emotivnom dojmu priča koje ilustriraju. Njihova najpoznatija slikovnica je *Noćni vrtlar* koja je naišla na iznimno pozitivan prijem. Osvojila je brojne nagrade i priznanja. Eric i Terry Fan su stekli svjetsku slavu svojim radom i njihove slikovnice su prevedene na različite jezike i objavljene diljem svijeta. Njihov umjetnički stil i talent za pričanje priča kroz ilustraciju privlače ljude svih uzrasta i čine ih jednim od najcjenjenijih tandema u svijetu slikovnica. Za svoj rad bili su nominirani i osvojili su brojne nagrade poput: Nagrada osnivača Dilys Evans Društva ilustratora koju su dobili za slikovnicu *Noćni vrtlar*, bili su u užem izboru za Medalju Kate Greenaway 2019 za slikovnicu *Ocean do neba*. Za *Projekt Barnabus* koji je uz slikovnicu *Noćni vrtlar* najpoznatija dobili su najviše nagrada poput Književne nagrade guvernera 2020. za književnost za mlade u kategoriji ilustrirane knjige, bili su nominirani za medalju „Kate Greenaway” 2022. te su dobili kanadsku dječju književnu nagradu TD za 2021. Također njihova slikovnica *Palo s neba* je uvrštena u „Deset najbolje ilustriranih dječjih knjiga” New York Timesa 2021. Osim slikovnica *Palo s neba*, *Ocean do neba*, *Projekt Barnabus* i *Noćni vrtlar* koje su prevedene na hrvatski jezik, braća Fan također u svom opusu imaju i slikovnice poput *Lizzy i oblak*, *Brod s rogovima* i *Najtamniji mrak*.

4.1. Ilustracije braće Fan

Ilustracije braće Fan često su prepoznatljive po svojoj jedinstvenoj estetici i stilu. U svojim slikovnicama koriste se različitim tehnikama poput tintom i ugljenom, ali i digitalnim tehnologijama. Karakteristike koje su specifične za ilustracije u slikovnicama braće Fan jesu da u svim svojim slikovnicama braća Fan prikazuju fantastične svjetove i likove te neobična bića i maštovite scenografije. Oni vole istraživati nekonvencionalne ideje i stvarati vizualno privlačne likove. U njihovim slikovnicama likovi koji su izvan uobičajenih stereotipa te odstupaju od likova koji se tradicionalno pojavljuju u dječjim slikovnicama. Njihove ilustracije često sadrže detalje koji oživljavaju priču i potiču čitateljevu maštu. Ilustracije u svim slikovnicama braće Fan pršte detaljima te je jedna od njihov prepoznatljivih karakteristika uz ostale baš to bogatstvo detalja. Ilustracije braće lako su prepoznatljive, a njihova detaljnost omogućuje čitateljima da otkrivaju nove stvari svaki put kada pogledaju sliku. Ti detalji često sadrže skrivene simbole, elemente ili male priče unutar glavne slike, pružajući dodatnu slojevitost i dubinu priči. Pristup braće Fan prema ilustriranju može biti inovativan i eksperimentalan, stvarajući vizualno upečatljive slike koje dopunjuju priču. Oni koriste različite tehnike te njihove kombinacije. Likovi koji se pojavljuju u slikovnicama braće Fan izrazito su ekspresivni. Često su izražajni i emotivni. Njihove izraze lica, geste i poze prenose dublje osjećaje i pomažu čitateljima da se povežu s likovima na emocionalnoj razini. Ovi likovi mogu biti karizmatični, simpatični i nekonvencionalni, što ih čini privlačnima i upečatljivima za djecu. Još jedan element koji je važan u ilustracijama braće Fan jesu boje. Oni često koriste svijetle, živopisne boje koje privlače pažnju i stvaraju atmosferu priče. Te također koriste boje koje prate temu priče. Kombinacija boja može se koristiti za stvaranje kontrasta, naglašavanje određenih dijelova slike ili prikazivanje raspoloženja i emocija. Ove specifičnosti ilustracija braće Fan doprinose jedinstvenom vizualnom iskustvu čitanja slikovnica. Ilustracije braće Fan često sadrže humorističke elemente i neočekivane detalje koji djecu nasmijavaju i zabavljaju. Ovi humoristički trenuci potiču pozitivne emocije i čine čitanje slikovnica još zabavnijim iskustvom. Također često

prikazuju fantastične svjetove i neobične situacije. Djeca se fasciniraju tim svjetovima i maštovitim prikazima, što potiče njihovu vlastitu maštu i kreativnost. (Balić Šimrak, 2011)

Slika 4: Naslovne stranice slikovnica braće Fan⁴

⁴ Naslovne stranice slikovnica braće Fan. Pribavljeno 1.9.2023., sa <http://www.thefanbrothers.com/>

4.2. Noćni vrtlar

Slikovnica *Noćni vrtlar* objavljena je 2016. godine. To je prva autorska slikovnica braće Fan. Na hrvatski jezik je prevedena isto 2016. godine. Izdana je u nakladništvu Meandar Medie. Kao i u svim slikovnicama braće Fan ova slikovnica nema numerirane stranice ali slikovnica se sastoji od 36 stranica. Teksta u ovoj slikovnici je vrlo malo. Tekst se na stranicama nalazi u sredini stranice, na vrhu i na dnu te je najčešće pisan od jednog do četiri reda. Ilustracije u slikovnici prate tekst ali pružaju više informacija od samog teksta. Boje koje prevladavaju u ilustracijama su pretežno blage i svijetle u plavim i žutim tonovima. Ilustracije su pretežno u jednoj boji te sličnim tonovima, a ponekad se ističu detalji vibrantnih i kontrastnih boja, kao naprimjer već na 3. i 4. stranici gdje uporaba zelene boje razbija monotoniju ilustracije i privlači pažnju.

Slika 5: Ilustracija uporabom zelene boje (braća Fan, 2016: 3-4)

Ilustracije su bogate detaljima i izazivaju osjećaj magije i čarolije, uvlačeći čitatelje u svijet noćnog vrtlara. Priča u ovoj slikovnici stvara zadržavajuću atmosferu ispunjenu misterijom i čudom. Slikovnica istražuje teme transformacije i rasta. Glavni lik, William, probudi se jednog jutra i otkrije da je tajanstveni vrtlar tijekom noći oblikovao drveće u zadržavajuće životinje. Kako se oblikovanje drveća mijenja i razvija, tako se mijenja i Williamova

percepcija okoline i sebe. Posebno zanimljivo u ovoj slikovnici je što tekst u odnosu na ilustraciju je vrlo štur:

„Sljedećeg je dana Wiliam izjurio iz doma

i slijedio mnoštvo, a onda otkrio...

Najčudesnije remek-djelo do tad” (braća Fan, 2016: 16-19)

Tekst u ovom dijelu ne opisuje mnogo dok je na stranicama ilustrirana predivna skulptura zmaja od stabla te su na dnu naslikana djeca koja se igraju oko stabla. Ilustracija je oslikana u vedrim bojama te odstupa od monotonije ostatka slikovnice.

Ilustracije počinju prije samoga početka slikovnice te se na početku nalazi posveta braće Fan svojim roditeljima. Priča ističe snagu zajednice i povezanosti. Williamova znatiželja o noćnom vrtlaru okuplja zajednicu dok istražuju i cijene ljepotu topiarija. Naglašava važnost zajedničkih iskustava i načina na koji oni mogu približiti ljude. Knjiga slavi umjetnički izraz i sposobnost umjetnosti da inspirira i transformira. Topiari koje je stvorio noćni vrtlar služe kao oblik umjetničkog izražavanja koji dotiče živote onih koji im svjedoče. Potiče čitatelje da cijene i bave se umjetnošću u svojim životima. *Noćni vrtlar* izaziva osjećaj začudnosti i mašte kod čitatelja. Prekrasno ilustrirani prizori i ideja o tajanstvenom noćnom vrtlaru potiče čitatelje da sa znatiželjom promatraju svoje okruženje i pronadu čaroliju u običnom. Poruka slikovnice je izrazito važna. Priča prenosi poruku hrabrosti i kreativnosti. William, koji je u početku oklijevao istražiti kreacije noćnog vrtlara, pronalazi hrabrost da se pozabavi njima i otkriva vlastiti kreativni potencijal. Potiče čitatelje da prigrle vlastite jedinstvene talente i preuzmu rizike u ostvarivanju svojih strasti.

4.3. *Ocean do neba*

Slikovnica *Ocean do neba* je druga slikovnica braće Fan. Izdana je u 2018. godini te je prevedena na hrvatski također 2018. godine. Izdao ju je nakladnik Meandar Media. Ilustracije u ovoj slikovnici su izrađene s grafitom te su digitalno obojene. Stranice slikovnice nisu

numerirane ali slikovnica ima 40 strana. Bez obzira na ilustracije koje se nalaze preko cijele stranice, tekst je jasno vidljiv te je najčešće pisan u rasponu od jednog do četiri reda. Raspored teksta na stranicama je različit te varira od toga da je u sredini stranice, na dnu ili na vrhu stranice u lijevom ili desnom uglu. Tekst u slikovnici je pisan u stihu te nije prisutan na svakoj stranici slikovnice.

Sklad i dinamičnost između ilustracije i teksta vidljiv je kroz cijelu slikovnicu iako ilustracije pružaju više informacija od teksta. Primjerice na 15. i 16. stranici ilustracija je potpuno u skladu s tekstom:

„Pratio je zlatnu ribu do Knjižničinih otoka,

Na kojem se gnijezdilo stotinu knjiških ptica.” (braća Fan, 2018: 15-16)

Na stranicama je ilustrirano mnoštvo knjiga sa puno ptica te perajom zlatne ribe koja viri iz mora. U drugim dijelovima slikovnice ilustracije nam kazuju puno više od teksta.

„A onda su se Finnove oči

Raširile od čuda.

Je li konačno došao do mjesta iz djedovih priča?

Čarobnog mjesta gdje ocean dodiruje nebo?” (braća Fan 2018: 21-22)

Na ove dvije stranice ilustrirano je nebo sa dvorcima brodovima meduzama te Finn koji plovi u brodu sa zlatnom ribom iza njega. Ilustracija je na ove dvije stranice pružila je mogućnost čitatelju da iskoristi maštu i upotpunila je priču. Iako slika i tekst u većini slikovnice prate jedno drugo od 25. do 30. stranice slikovnice nalaze se same ilustracije bez teksta.

Slika 6: Ilustracije bez teksta (braća Fan, 2018:29-30)

Braća Fan u analiziranim slikovnicama često imaju dijelove gdje se nalaze samo ilustracije. To pruža čitatelju zanimljivu mogućnost uporabe mašte da sami osmisle svoju priču. Pritom je to veoma zanimljivo jer će svaki čitatelj imati svoju interpretaciju priče također pruža mogućnost da pri svakom čitanju priča poprime drugačiji tijek.

Na prvoj stranici slikovnice *Ocean do neba* nalazi se ilustracija glavnog lika Fina te na drugoj stranici počinje tekst.

Slika 7: Ilustracija dječaka Finna (braća Fan, 2018: 1)

„Fin živi uz more i more živi uz njega.

Krasan dan za jedrenje

Rekao bi njegov djed.”

(braća Fan, 2018: 2)

Glavni lik slikovnice je dječak Fin koji nas vodi na putovanje kroz njegovu maštu. Tema slikovnice bazira se na mašti i avanturi te slikovnica slavi moć mašte i radosti upuštanja u uzbuđujuće avanture. Lik Fina kroz svoje avanture potiče čitatelje odnosno djecu da sanjaju veliko i istražuju mogućnosti svoje mašte. Slikovnica je također spoj stvarnosti i fantazije. Priča briše granicu između stvarnosti i fantazije, stvarajući čaroban i očaravajući svijet. Ilustracije prekrasno prikazuju mješavinu svakodnevnih predmeta i nadrealnih elemenata, omogućujući čitateljima da dožive osjećaj čuda i bijega od stvarnosti. Vrlo važan aspekt ove slikovnice je što se bavi istraživanjem tuge i gubitka. Slikovnica se suptilno bavi tim temama dok Finn nastoji odati počast uspomeni na svog pokojnog djeda. Njegovo putovanje postaje način da se poveže s djedom i pronade utjehu u njihovim zajedničkim snovima i pričama. Naime dječak Finn u ovoj slikovnici je znatiželjni dječak sa bujnom maštom. Priča započinje Finnovim prisjećanjem na djeda te na njihov dogovor da će zajedno sagraditi brod. Ilustracije su odmah u početku veoma detaljne te prekrivaju cijelu stranicu. Za razliku od slikovnice *Projekt Barnabus* gdje prevladavaju vibrantne i tamne boje u slikovnici *Ocean do neba* boje su nježne, blage pretežno u plavim i svijetlim tonovima. Ilustracije su vizualno zapanjujuće i zamršene. U ilustracijama se vidi obraćanje pažnje braće Fan na detalje čime oživljavaju svijet priče, maštovitim krajolicima i čudovitim likovima. Svaka stranica je umjetničko djelo koje osvaja čitatelje i uvlači ih dublje u priču. Djeci i čitateljima ilustracije mogu biti izuzetno zanimljive baš zbog korištenja boja i izrazito detaljnih slika. Slikovnica budi osjećaj nostalgije i čežnje za prošlošću kod čitatelja. Poruka ove slikovnice je izrazito važna pogotovo za djecu jer ih potiče da potraže vlastite avanture, prigrlje nepoznato i pronadu ljepotu na neočekivanim mjestima. Ulijeva osjećaj nade i znatiželje, podsjećajući na beskrajne mogućnosti koje ih očekuju.

4.4. *Projekt Barnabus*

Slikovnica *Projekt Barnabus* objavljena je na engleskome jeziku pisaca i ilustratora braće Fan 2020. godine. Na hrvatski jezik je prevedena 2022. godine. Izdana je 2022. godine u nakladništvu Profila. Tekst je kroz slikovnicu smješten na obje strane te na određenim dijelovima samo na jednoj strani. Tekst se u slikovnici se nalazi na vrhu, u sredini i na dnu same stranice. Braća Fan su u svojim ilustracijama pretežno koristili tintom i ugljenom, ali i digitalnim tehnologijama⁵. *Projekt Barnabus* na stranicama nema navedene brojeve ali sama slikovnica ima 70 stranica. Slika odnosno ilustracije se kroz cijelu slikovnicu protežu preko obje stranice. Glavni lik u priči je Barnabus, sladak i simpatičan mali stvor koji živi u laboratoriju u gradu Gromovniku. Iako je drugačiji, Barnabus sanja o tome da pronade svoje mjesto u svijetu. Priča prati Barnabusa dok otkriva svoju hrabrost i odlučnost da pobjegne iz laboratorija u potrazi za slobodom i prihvaćanjem. Na svom putovanju, Barnabus susreće druge neobične stvorove koji također sanjaju o slobodi. Zajedno, oni stvaraju poseban savez i odlučuju se suprotstaviti autoritetu koji ih drži zatočenima. U slikovnici likovi imaju antropomorfna obilježja. Ljubimci razgovaraju odnosno vode dijaloge tijekom slikovnice:

„Možda ću jednoga dana sjediti u travi i gledati zvijezde – rekao je Barnabus.

Kad bi zatvorio oči, to bi mu gotovo uspjelo.

Nemoguće – rekao je Pip.

Ništa nije nemoguće – rekao je Barnabus.

Ali zapravo se boja da njegov prijatelj ima pravo.”

(braća Fan, 2020: 21)

Na prvoj stranici slikovnice nema ilustracije već je samo tekst koji pruža uvod u slikovnicu.

„Barnabus je živio u tajnom laboratoriju.

⁵ Pribavljeno 1.9.2023., sa <https://www.ljevak.hr/13639-braca-fan>

Bio je napola slon, napola miš i u tom je laboratoriju živio otkad zna za sebe.”

(braća Fan, 2020: 1)

Potom je prikazana ilustracija Barnabusa.

Slika 8: Ilustracija lika Barnabusa (braća Fan, 2020: 1)

Izgled Barnabusa braća Fan ilustriraju odmah na drugoj stranici gdje se nalazi samo Barnabus bez okolnog teksta te time odmah zadovoljavaju dječju znatiželju kao i u slikovnici *Ocean do neba*. Posebno zanimljivo je što su na određenim dijelovima slikovnice tekst i ilustracija su smješteni okomito po duljini stranice. Time braća Fan razbijaju monotoniju te ponovo vraćaju interes za radnju i ilustracije slikovnice promjenom perspektive čitatelja.

Slika 9. Okomita ilustracija u odnosu na ostatak slikovnice (braća Fan, 2020: 24)

Barnabus je hibrid stvoren genetskim inženjeringom, a njegov izgled se razlikuje od drugih bića u laboratoriju. Izgledao je poput miša i slona pomiješano zajedno. Imao je uši nalik mišu i rep te slonovsku surlu i noge. Već na prve dvije stranice braća Fan odstupaju od svog klasičnog stila pisanja teksta i ilustracije jer je ilustracija samo na jednoj strani, a ne proteže se kroz cijelu slikovnicu kao u ostatku slikovnice. Odnos slike i teksta u ovoj slikovnici nije uvijek skladan što se može primijetiti već na samom početku slikovnice. Ilustracije u slikovnici *Projekt Barnabus* pružaju daleko više informacija od samog teksta. Na 3. i 4. stranici slikovnice tekst opisuje samu lokaciju laboratorija dok ilustracija koja se proteže preko obje stranice prikazuje izgled cijele ulice gdje se savršeno može vidjeti odnos slike i teksta u slikovnici:

„Laboratorij je bio skriven ispod trgovine *Savršeni ljubimci* u posve običnoj ulici.”

(braća Fan, 2020: 3-4)

Slika 10: Ilustracija ulice (braća Fan, 2020 :4,5)

Slikovnica *Projekt Barnabus* donosi dublju poruku o važnosti individualnosti, prihvaćanju različitosti i hrabrosti da se suprotstavi nepravdi. Kroz prekrasne ilustracije, svi čitatelji, a pogotovo djeca će se zaljubiti u simpatične likove i pratiti njihovu borbu za slobodu. Braća Fan su vješti pripovjedači koji uspijevaju prenijeti slojevitost teme kroz jednostavan jezik prikladan za mlade čitatelje. Slikovnica *Projekt Barnabus* je osvojila brojne nagrade i postala je popularna među djecom i roditeljima širom svijeta zbog svoje emocionalne dubine i

poučnih vrijednosti. Kroz nevjerojatne ilustracije i nadahnjujuću priču, ova slikovnica potiče mlade čitatelje da budu autentični i vjeruju u svoje snove. Također priča o Barnabusu promovira prihvaćanje različitosti. Barnabus je stvorenje koje se razlikuje od ostalih, priča ističe važnost prihvaćanja i slavljenja različitosti. Kroz lik Barnabusa, djeca uče da je svatko jedinstven na svoj način i da je to ono što nas čini posebnima. Važna poruke ove slikovnice je da potiče hrabrost i samoizražavanje.

Barnabus je hrabar lik koji se suprotstavlja autoritetu i odlučuje se za vlastiti put. Slikovnica potiče čitatelje, posebno djecu, da budu hrabri, vjeruju u sebe i slijede svoje snove, bez obzira na to koliko se drugačiji ili neobični osjećaju. U priči, Barnabus pronalazi saveznike među drugim neobičnim stvorenjima. To naglašava važnost prijateljstva, podrške i zajedništva. Slikovnica podučava djecu o važnosti povezivanja s drugima i pružanju podrške jedni drugima.

Slikovnica *Projekt Barnabus* ima značajnu ulogu u poticanju razmišljanja o etičkim pitanjima. Kroz priču koja se dotiče genetskog inženjeringa i etike, ova slikovnica pruža priliku za raspravu o znanosti, tehnologiji i njihovom utjecaju na naš svijet. Djeca se potiču da razmišljaju o moralnim dilemama i shvate da svatko od nas ima odgovornost prema drugim bićima. Osim toga, *Projekt Barnabus* također potiče maštu i kreativnost čitatelja. Ilustracije u slikovnici su bogate detaljima i prekrasne, pružajući prostor za razvijanje maštovitog razmišljanja. Djeca mogu istraživati različite aspekte priče, izmišljati nove avanture i čak crtati vlastite verzije likova. Ukupno gledano, slikovnica *Projekt Barnabus* potiče kritičko razmišljanje kod čitatelja svih dobnih skupina. Njena sposobnost da inspirira maštu, potakne raspravu o etičkim pitanjima i potiče razmišljanje o znanstvenom napretku čini je izuzetno relevantnom i vrijednom slikovnicom.

4.5. *Palo s neba*

Palo s neba je slikovnica koja je napisana 2021. godine te je te iste godine prevedena na hrvatski jezik. Slikovnica nema brojeve na stranicama ali se sastoji od 48 stranica. Posebno zanimljivo je da u ovoj slikovnici ilustracije nisu u bojama već su crno bijele osim jednog detalja, a to je objekt koji je pao s neba.

Slika 11: Crno bijela ilustracija sa detaljima u boji (braća Fan, 2021: 21)

Osim crne i bijele najviše je u slikovnici prisutno ilustracija sa detaljima zelene boje. Prvi puta kada je cijela ilustracija u boji je na samom kraju slikovnice, što zadovoljava čitateljevu znatiželju i maštu. Postavljanje ilustracija u boji na kraju slikovnice može pružiti završni vizualni dojam čitatelju. To može biti poseban trenutak koji autor želi podijeliti s čitateljima. Također izražavanje i naglašavanje ključnih trenutaka. Ilustracije u boji na kraju slikovnice mogu biti posebno izražajne i namijenjene naglašavanju ključnih trenutaka ili vrhunaca priče. Ova ilustracija može biti vrhunac priče i pružiti poseban vizualni dojam. Iako to u ovoj slikovnici to nije slučaj odluka o smještaju ilustracija u boji na kraju slikovnice može biti dio dizajnerskog izbora. To može pridonijeti ravnoteži između teksta i ilustracija ili omogućiti čitateljima da se fokusiraju na tekst prije nego što vide ilustracije. U ovoj slikovnici ilustracija u boji na kraju slikovnice ima poseban značaj kao završni prikaz ili kao poruka koju autor želi prenijeti čitateljima. Postavljanje ilustracija u boji na kraju slikovnice može potaknuti

interakciju između djeteta i slikovnice. To može potaknuti čitatelje da se vrate na određene dijelove priče i istražuju ilustracije nakon što pročitaju tekst.

Slika 12: Ilustracija u boji (braća Fan, 2021: 43)

U ovoj očaravajućoj priči misteriozni objekt pada s neba, zaokupljajući znatiželju i maštu likova i čitatelja. Ova slikovnica izaziva osjećaj čuđenja i otkrića dok se likovi susreću s palim predmetom. Priča prati njihovo putovanje razotkrivanja misterija iza njegovog podrijetla i svrhe. Taj osjećaj čuđenja raspaljuje maštu čitatelja i potiče ih da prigrle nepoznato sa znatiželjom i uzbuđenjem. Slikovnica istražuje teme prijateljstva i suradnje dok likovi zajedno rade na otkrivanju tajni palog predmeta. Kroz timski rad i razmjenu iskustava uče vrijednost suradnje, komunikacije i međusobnog podržavanja. Ova tema promiče pozitivne vrijednosti i uči djecu važnosti zajedničkog rada prema zajedničkom cilju. Ilustracije su maštovite i zadivljujuće. Oni oživljavaju priču, prikazujući živopisne krajolike, fantastična bića i intrigantne detalje. Ilustracije potiču čitatelje da zadube u svijet priče, potiču njihovu maštu i pozivaju ih da zamisle vlastita tumačenja likova i događaja. Slikovnica ilustracijama koje su u tamnim bojama i tekstem održava osjećaj misterije i neizvjesnosti kroz cijelu priču. Pali predmet krije tajne koje čekaju da budu otkrivene, držeći čitatelje angažiranima i znatiželjnima da saznaju što se krije iza njegove zagonetne prirode. Ovaj

element misterije dodaje dubinu i intrigu priči, čineći je zanimljivim štivom za djecu. Slikovnica izaziva emocionalnu rezonancu udubljujući se u osjećaje i iskustva likova. Istražuje njihovu znatiželju, uzbuđenje i, možda, niz emocija dok kreću na svoje putovanje. Ova emocionalna dubina omogućuje čitateljima da se povežu s likovima na empatičnoj razini, potičući dublju uključenost u priču. Također slikovnica promiče inkluzivnost i raznolikost prikazujući raznoliku postavu likova. Ovo predstavljanje omogućuje djeci iz različitih sredina da vide sebe odražene u priči i potiče osjećaj uključenosti i prihvatanja. *Palo s neba* je očaravajuća je dječja knjiga koja izaziva čuđenje, promiče prijateljstvo i suradnju te zaokuplja čitatelje svojim maštovitim ilustracijama i tajanstvenom pričom. Potiče djecu da istražuju svoju znatiželju, prihvate timski rad i slave radost otkrića.

5. PEDAGOŠKA FUNKCIJA SLIKOVNICA BRAĆE FAN

Slikovnice općenito imaju brojne pedagoške funkcije i mogu biti vrlo korisne u razvoju djece. Svaka slikovnica i svaki autor u svojoj slikovnici unose različite pedagoške funkcije te iako to nije uvijek slučaj neki autori svjesno uključuju određene pedagoške elemente u svoje radove kako bi podržali obrazovni razvoj djece. Jedan od važnih pedagoških i razvojnih funkcija slikovnice je razvoj jezičnih vještina djece. Slikovnice pomažu u razvoju jezičnih vještina jer dječja književnost, a pogotovo slikovnice braće Fan često koriste bogat vokabular, ritam, rime i ponavljanja, što potiče razumijevanje jezika, razvoj govora i pomaže u širenju rječnika djeteta. Kroz svoje ilustracije slikovnice braće Fan kod djece potiču razvoj mašte i kreativnosti. Slikovnice su prepune maštovitih ilustracija te kroz vizualne prikaze, djeca mogu vizualizirati likove, događaje i okruženja, te razvijati svoje vlastite ideje i priče. Slikovnice braće Fan potiču emocionalni razvoj. Slikovnice često obrađuju teme kao što su prijateljstvo, ljubav, hrabrost, tuga i suočavanje s emocijama. Kroz priče, djeca mogu bolje razumjeti i izražavati svoje osjećaje, stječući emocionalnu inteligenciju i razvijajući empatiju prema drugima. Djeca kroz čitanje slikovnica uče o moralnim vrijednostima. Slikovnice često prenose moralne poruke i vrijednosti poput iskrenosti, poštovanja, uvažavanja različitosti i poštenja. Ove priče pružaju priliku djeci da razgovaraju o moralnim dilemama, razumiju posljedice svojih postupaka i razvijaju moralni kompas. Nešto što je izrazito važno u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju je razvoj motoričkih vještina. Dok djeca listaju stranice slikovnice, okrećući ih i pokazujući na ilustracije, razvijaju finu motoriku i koordinaciju očiju i ruku. Likovi i radnja te ilustracije u slikovnicama braće Fan potiču pažnju i koncentraciju kod djece. Čitanje slikovnica zahtijeva pažnju i koncentraciju djeteta kako bi pratilo priču, razumjelo tekst i povezal ga s ilustracijama. Ova vještina pomaže u razvoju dugotrajne pažnje i koncentracije. Slikovnice često uključuju likove koji se suočavaju s izazovima, problemima i konfliktima. Kroz ove priče, djeca mogu naučiti o rješavanju problema, suradnji, komunikaciji i empatiji prema drugima te time i razvijaju socijalne vještine. U odgoju i obrazovanju te u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju slikovnice su vrijedan alat jer potiču različite aspekte dječjeg razvoja, uključujući jezične,

emocionalne te socijalne. (Šišnović, 2011) Slikovnice pomažu djeci razvijati razumijevanje kako je pismo povezano s govorom, a kako riječi čine priču te time slikovnice potiču ranu pismenost. Također čitanjem slikovnica djeci u ranoj dobi može se potaknuti ljubav prema knjigama i čitanju te time se stvara baza za dugotrajnu ljubav prema književnosti.

Slikovnica *Projekt Barnabus* ima izrazito važnu pedagošku funkciju. Prvenstveno potiče i izazva empatiju. *Projekt Barnabus* kod djece kroz prikaz likova koji su drugačiji ili koji su suočeni s izazovima potiče empatiju te djeca kroz upoznavanje tih likova razvijaju razumijevanje, suosjećanje i spremnost da se stavljaju u tuđe cipele kroz priču o likovima u slikovnici. Također potiče djecu na kritičko razmišljanje, navodi ih na razmišljanje o temama kao što su prihvaćanje različitosti, ljudska prava i sloboda, te da razumiju različite perspektive. Osim same pouke slikovnice *Projekt Barnabus* može poslužiti kao sredstvo za poučavanje važnih vrijednosti poput prijateljstva, hrabrosti, istrajnosti, solidarnosti i važnosti individualnosti. Djeca mogu kroz priču i likove slikovnice razumjeti i razvijati te iste vrijednosti. U slikovnici *Ocean do neba* djeci se pruža priliku da istraže svijet oceana i različite morske životinje. Kroz ilustracije i tekst, djeca mogu naučiti o raznolikosti života u moru, ekosustavima, biljkama i životinjama također razvijaju maštu i emocionalnu inteligenciju te jezične vještine. Slikovnica *Noćni vrtlar* može potaknuti dječju svijest o prirodi, biljkama i okolišu. Kroz priču i ilustracije, djeca mogu naučiti o važnosti biljaka, brizi o okolišu i ekološkoj održivosti. Ona može potaknuti dječju kreativnost i maštu. Prikazivanje noćnog vrta i neobičnih biljaka može potaknuti djecu da razmišljaju izvan okvira, stvaraju nove ideje i maštaju o fantastičnim svjetovima. *Noćni vrtlar* također ističe vrijednosti kao što su samopouzdanje i hrabrost. Djeca mogu učiti o važnosti vjerovanja u sebe, preuzimanja inicijative i suočavanja s nepoznatim situacijama. Slikovnica *Palo s neba* ističe važnost prijateljstva. Priča u slikovnici može prenositi važne poruke o prijateljstvu i međusobnoj podršci. Djeca mogu učiti o vrijednosti prijateljstva, timskog rada i pomoći jedni drugima u teškim situacijama. Priča u slikovnici može prikazivati situacije u kojima se likovi susreću s problemima i izazovima. Djeca mogu pratiti kako likovi pronalaze rješenja i razvijaju vještine kreativnog razmišljanja i snalaženja u nepoznatim situacijama.

6. PRIMJENA SLIKOVNICE U DJEČJEM VRTIĆU

Stvaranje pozitivnog i poticajnog okruženja za djecu i slikovnice zahtijeva angažman odgajatelja. Nije dovoljno samo pružiti djeci slikovnice, već je važno postupno uvoditi ih u njihov svakodnevni život, kako bi se one postale sastavni dio njihove rutine, uz igračke i druge aktivnosti. U ranom razvoju, do treće godine, djeca još nisu sposobna ili nemaju interes za samostalnim odabirom slikovnica, pa je taj zadatak prepušten odgajateljima. Odgajatelj treba odabrati slikovnice koje imaju odgovarajuće ilustracije i tekst prilagođen djetetovom razumijevanju. Tekst treba biti smislen, zanimljiv i napisan jednostavnim jezikom koji je razumljiv djeci. Ilustracije trebaju biti jasne, estetski privlačne, s harmoničnim bojama, maštovite, s manje detalja za mlađu djecu i bogatije detaljima za stariju djecu. Također, ilustracije trebaju biti realistične kada pomažu djeci da razumiju određene pojmove. Slikovnice braće Fan idealne su za primjenu u vrtićima baš zbog svojih ilustracija i odnosa slike i teksta.

Kroz slikovnice, uz podršku odgajatelja, djeca u vrtićima upoznaju svijet riječi i pisanog jezika, što potiče njihov interes za knjigom i razvija njihov jezični izražaj. Slikovnice također mogu doprinijeti bogatstvu dječjeg rječnika. Međutim, odrasli često nisu dovoljno upoznati s karakteristikama slikovnica i njihovom ulogom u dječjem razvoju. Zbog toga odgajatelji imaju ključnu ulogu u pronalaženju odgovora na pitanja o vrijednosti i značaju slikovnica, olakšavanju pristupa slikovnicama roditeljima te informiranju roditelja o koristima koje slikovnice donose za dječji razvoj. (Visinko, 2005)

Odgajatelji su tu kako bi podržali djecu u istraživanju slikovnica, potaknuli roditelje da koriste slikovnice kao sredstvo razvoja djeteta te educirali ih o važnosti slikovnica u dječjem životu. Slikovnice braće Fan odlične su za primjenjivanje u dječjim vrtićima zbog količine ilustracija i odnosa ilustracije i teksta u samim slikovnicama. Njihove slikovnice su vrlo pogodne za čitanje naglas gdje ili odgajatelji ili roditelji mogu čitati slikovnice braće Fan naglas djeci u vrtiću. Ovo je sjajan način da se djeca upoznaju s pričama i likovima iz slikovnica te razvijaju ljubav prema čitanju, a njihove slikovnice su odlične za to jer su

vizualno veoma interesantne djeci te kroz čitanje naglas djeca gledajući slikovnicu vrlo lako mogu popratiti radnju slikovnice. Također kroz primjenu slikovnica u radu u dječjem vrtiću može se osmisliti mnoštvo kreativnih aktivnosti. Nakon čitanja slikovnica, djeca mogu sudjelovati u kreativnim aktivnostima inspiriranim pričama. To može uključivati crtanje, bojanje ili izradu likova i scena iz slikovnice. Kao već prethodno navedeno slikovnice braće Fan često obrađuju važne teme poput prijateljstva, hrabrosti, prihvaćanja različitosti i rješavanja problema. Odgajatelji mogu koristiti slikovnice kao polazište za razgovor o tim temama s djecom te potaknuti njihovu refleksiju i razumijevanje. Slikovnice braće Fan imaju vrlo živopisne i zanimljive likove na kojima bi se mogle temeljiti razne dramske aktivnosti. Djeca mogu sudjelovati u dramatiziranju priča iz slikovnica, odigravajući uloge likova ili izmišljajući nove dijelove priče. Ovo potiče razvoj govornih i jezičnih vještina, kreativnosti i socijalne interakcije.

7. ZAKLJUČAK

Slikovnice braće Fan predstavljaju izuzetan doprinos dječjoj književnosti. Njihove priče su maštovite, originalne i nadahnjujuće, te su uspjele osvojiti srca mnogih mladih čitatelja diljem svijeta. Motivacija pri odabiru teme autorske slikovnice braće Fan je spoznaja o posebnosti stila njihovih ilustracija te proučavanje različitosti u odnosu koji kreiraju između ilustracije i teksta te zašto su njihove slikovnice djeci posebno privlačne.

Cilj ovog završnog rada je analizirati odnos ilustracija i teksta u njihovim slikovnicama, proučiti likovni aspekt slikovnica te istražiti kako tekstualni dio slikovnica doprinosi dječjem doživljaju i razumijevanju priče. U slikovnicama *Noćni vrtlar*, *Ocean do neba*, *Projekt Barnabus* i *Palo s neba* analizirana je fabula odnosno struktura same priče te njihovi likovi, odnosi među likovima, njihove osobine i razvoj kroz samu slikovnicu. Vrlo velika važnost se također pridodala analiziranju stila ilustracije te odnosa ilustracije i teksta.

Braća Fan uspijevaju stvoriti emotivne veze između likova i čitatelja, te kroz svoje priče prenose važne životne poruke. Njihove slikovnice ističu važnost prijateljstva, hrabrosti, obitelji i ljubavi. Uz to, braća Fan često promiču vrijednosti poput poštovanja prema prirodi, tolerancije i uvažavanja različitosti. Njihove priče podstiču dječju maštu, potiču razmišljanje i razvijaju emocionalnu inteligenciju kod mladih čitatelja. Slikovnice braće Fan su također važan kulturni fenomen. Njihova originalna umjetnička djela, koje uključuju prekrasne ilustracije i inovativne dizajne, pridonose vizualnom dojmu priče i pomažu u stvaranju čarobne atmosfere. Njihov utjecaj na industriju dječje književnosti odnosno slikovnica vidljiv je kroz brojne adaptacije i prepoznatljive motive koji se često koriste u drugim medijima kao što su filmovi, crtani filmovi i kazališne predstave. Slikovnice braće Fan su značajan i trajan doprinos dječjoj književnosti. Njihove priče nadilaze vrijeme i granice, prenoseći vrijednosti i pouke na nove generacije čitatelja. Njihova kreativnost, maštovitost i univerzalnost čine ih neizostavnim dijelom svjetske književne baštine, koja će inspirirati i oduševljavati djecu i odrasle još mnogo godina.

8. LITERATURA

1. Anić, D. (2017). O pripovjednoj slikovnici. *Libri et liberi*, 6 (1), 135-138.
Pribavljeno 1.9.2023., sa: [https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2017-06\(01\).0012](https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2017-06(01).0012)
2. Balić Šimrak, A. i Narančić Kovač, S. (2011). *Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 10-12. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://hrcak.srce.hr/124188>
3. Balić Šimrak, A. (2014). *Slikovnica – složena igra*. U Zalar, D. Balić Šimrak, A. Rupčić, S, *Izlet u muzej na mala vrata prema teoriji slikovnice*. Zagreb: Učiteljski fakultet u Zagrebu.
4. Batinić, Š. i Majhut, B. (2001) *Od slikovnjaka do vragobe: Hrvatske slikovnice do 1945*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.
5. Batinić, Š. i Majhut, B. (2000) *Počeci slikovnice u Hrvatskoj*. U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga* (str. 23-32). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
6. Čačko, P. 2000. „*Slikovnica, njezina definicija i funkcije*”. U *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*, prir. R. Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
7. Helmlly Parker, M. (2010). *The Power of the Picturebook: Examining Aesthetics and Critical Literacy for Imagination. Electronic Theses & Dissertations*. 537.
Pribavljeno 1.9.2023., sa:
<https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1537&context=etd>
8. Javor, R. (1997). *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
9. Javor, R. ur. (2000). *Kakva je knjiga slikovnica, Zbornik radova*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

10. Joseph Hillis Miller, (1992). *Illustration*, Harvard University Press. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://www.scribd.com/document/476218476/Illustration-J-Hillis-Miller>
11. Kunc, K. (2011). Slikovnica kao blago. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 13-14. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://hrcak.srce.hr/124190>
12. Kos-Paliska, V. (1997). Likovni govor slikovnice. U R. Javor (Ur.), *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi* (str. 88-93). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
13. Martinović, I., Stričević, I. (2011). *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*. *Libellarium*, 4(1), str. 139 – 63.
14. Šišnović, I. (2011). *Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice*. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 8-9. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://hrcak.srce.hr/124183>
15. Verdonik, M. (2016). *Slikovnica – prva knjiga djeteta*, Nastavni materijal. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <http://www.ufri.uniri.hr/hr/nastavanovi/nastavni-materijali.html>
16. Verdonik, M. i Mlikota, M. (2019). *Pripovjedne slikovnice Pike Vončine*. *FLUMINENSIA*, 31 (2), 399-412. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://doi.org/10.31820/f.31.2.2>
17. Visinko, K. (2005). *Dječja priča: povijest, teorija, recepcija i interpretacija*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Zalar, D., Boštijančić, M. i Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
19. Wigan M., (2006) *Basics Illustration 01: Thinking Visually*, AVA Publishing SA. Pribavljeno 1.9.2023., sa: https://www.perlego.com/book/394884/thinking-visually-for-illustrators-pdf?utm_source=google&utm_medium=cpc&campaignid=17287656381&adgroupi

[d=152846624376&gclid=Cj0KCQjwusunBhCYARIsAFBsUP9GbSqpBvOhsBYv1XF6Hn377KQzGLLiWWGW7YjxAZtzXYnl9atFzqgaAjFHEALw_wcB](https://www.google.com/search?q=braća+fan+projekat+barnabus&rlz=Cj0KCQjwusunBhCYARIsAFBsUP9GbSqpBvOhsBYv1XF6Hn377KQzGLLiWWGW7YjxAZtzXYnl9atFzqgaAjFHEALw_wcB)

20. Web stranica *The Fan brothers*. Pribavljeno 1.9.2023., sa <http://www.thefanbrothers.com/>

Analizirane slikovnice braće Fan:

1. Braća Fan (2016). *Noćni vrtlar*. Zagreb: Meandar Media.
2. Braća Fan (2018). *Ocean do neba*. Zagreb: Meandar Media.
3. Braća Fan (2021). *Palo s neba*. Zagreb: Meandar Media.
4. Braća Fan (2022). *Projekt Barnabus*. Zagreb: Profil.

PRILOZI

Slika 1. *Naslovna stranica Orbis Sensualium Pictus*. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Orbis-pictus-001.jpg>

Slika 2. *Naslovna stranica Struwwelpeter*. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://www.amazon.de/Struwwelpeter-Lustige-Geschichten-Drollige-Bilder/dp/3958016197>

Slika 3. *Naslovna stranica Max i Moritz*. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <https://www.amazon.com/Max-Moritz-Mini-Ausgabe-Wilhelm-Busch/dp/3480233252?tag=germangirlina-20>

Slika 4. *Naslovne stranice slikovnica braće Fan*. Pribavljeno 1.9.2023., sa: <http://www.thefanbrothers.com/>

Slika 5. *Ilustracija uporabom zelene boje*. Braća Fan (2016). *Noćni vrtlar*. Zagreb: Meandar Media.

Slika 6. *Ilustracije bez teksta*. Braća Fan (2018). *Ocean do neba*. Zagreb: Meandar Media.

Slika 7. *Ilustracija dječaka Finna*. Braća Fan (2018). *Ocean do neba*. Zagreb: Meandar Media.

Slika 8. *Ilustracija lika Barnabusa*. Braća Fan (2022). *Projekt Barnabus*. Zagreb: Profil.

Slika 9. *Okomita ilustracija u odnosu na ostatak slikovnice*. Braća Fan (2022). *Projekt Barnabus*. Zagreb: Profil.

Slika 10. *Ilustracija ulice*. Braća Fan (2022). *Projekt Barnabus*. Zagreb: Profil.

Slika 11. *Crno bijela ilustracija sa detaljima u boji*. Braća Fan (2021). *Palo s neba*. Zagreb: Meandar Media.

Slika 12. *Ilustracija u boji*. Braća Fan (2021). *Palo s neba*. Zagreb: Meandar Media.